

„Akinek kezében van a bosszúállás és megbocsát, mindenütt hősnek tartják.“ Legyünk a megbocsátásban következetesek, lássuk be: nem vagyunk sem elsők, sem utolsók, akik ezt élvezzük és gyakoroljuk.

A példázat itt még nem ér véget. Szolgatársai megbotránkoztak eljárásán, bementek a királyhoz és mindent elmondtak neki. A király maga elé hivatja a gonosz szolgát és ezt mondta: „Gonosz szolga, minden adósságot elengedtem neked, mert könyörögtél nekem. Nem kellett volna-e neked is könyörölnöd a te szolgatársadon? És megharagudván az ő ura, átadta őt a hóhérok kezébe, mígnem megfizeti mind, amivel tartozik.“

Íme a sorsa annak a szolganak, aki a maga számára kiesengte királyától, de szolgatársa iránt kiüzte szívéből a megbocsátást, a könyörületet. És íme a mi sorsunk sem lehet más, kik csak elfogadjuk Istentől, de felebarátaink iránt nem gyakoroljuk a megbocsátást.

Gyakoroljuk egymással szemben a megbocsátást, őszintén, tiszta szívből, mert akkor nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk el a Miatyánkot, azt a részt is belőle, ami sokszor nyugtalanokká tesz: „És bocsásd meg a mi vétkeinket, amiképpen mi is megbocsátunk azoknak, akik ellenünk vétkeztek.“ Jézus, Péternek arra a kérdésére, hogy hányszor kell az én atyámfiaimnak megbocsátanom, még hétszer is? — így válaszolt: „Nem mondom neked, hogy még hétszer is, hanem még hetvenhétszer is.“ Legyen hát ez a mindenki felé egyaránt megnyilvánuló megbocsátás aranyfedéke a mi sokat hangoztatott keresztényi életünknek, ezt gyakoroljuk mindenkiel szemben ma és mindörökké. Amen.

A TESTVÉRISÉG

Mt 7,12

Életünk beteljesedésének kerékkötői csaknem minden alkalommal az emberi gyarlóság különböző megnyilvánulásai: kicsinyesség, rögeszme, babonáság, rátartiság, erőszak, egyszóval, lelki és szellemi sötétség. S amíg ezek léteznek, addig az eszme, az igazság szenved, visszafojtva él, mint sötét pincében, árnyékban a növény, nem tud gyümölcsöt hozni. De örök törvény, hogy a Föld forog, s ami reggel árnyékban volt, arra a nap éltető sugarai hullanak délután. Nincs mindig árnyék, sötétség — meleg, éltető napsugár, fény, világosság is van.

Így volt és van ez a vallás világában is. A hit és vallás igazságai sokáig, mint búvópatak éltek a maguk földalatti, árnyékos, visszafojtott életüket. Sok évszázad után az árnyék helyét napfény, a sötétség helyét világosság foglalta el. A názáreti Jézus élete és tanításai jelentették a világosságot a vallásban. S mintha csoda történt volna, megváltozott minden, egy új vallásos világ vette kezdetét, hogy új utakon nagyobb horderővel szolgálja Istent és az embert. Ennek az új vallásosságnak lényegét hittanilag Isten atyasága, erkölcsileg pedig az ember testvérisége

jelentette. Ennek legszebb összefoglalója a jézusi arany szabály: „Amit akartok azért, hogy az emberek titeket cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal.“ Allítom ezt azért, mert a keresztény vallás nem csupán a különböző hittételek összessége, hanem a hitélet valósága is, mely alkalmassá teszi arra, hogy az ember önmagát tökéletesítse. A keresztény vallás nem csupán szószékről hirdetett szép szavak összessége, ezek meghallgatása, de sokkal inkább a megélt, a tettekben bizonyított, cselekvő vallásosság, életgyakorlat, melynek eredménye a megváltozott, jobbá, igazabbá váló emberi élet.

Mindez nem csak gondolati, vagy elvi fogalom, hanem élő valóság. Minden embert bánt, ha igazságtalanság, méltánytalanság, sértés, gúny, közöny vagy megalázás éri. Bántja, ha jóindulatú törekvéseit, lelkiismeretes, odaadó ügybuzgóságát nem értékelik, ha kenyér helyett kővel dobnak vissza, ha jóságát, szeretetét, segítségét természetesnek veszik, de soha nem viszonzják, bajaiban, nehézségeiben, betegségében, szükségei között elfordulnak tőle. Jézus szavai ezeket hivatottak orvosolni, megelőzni: „Amit akartok . . .“

Az ember közösségi lény. Ennek értelmében unitárius vallásunk sarkalatos tételeként mi is valljuk, hogy egymásra vagyunk utalva, egymás nélkül nem tudunk megélni. Már a Biblia első lapjain találkozunk ezzel a felismeréssel: „Nem jó az embernek egyedül lenni“. Régi igazság ez, de új és örökérvényű értelmezést Jézus adott neki, amidőn a szeretet melegágyába fektette, s az ember és ember közötti kapcsolat legfelsőbb meghatározójává tette. Mert csak az az emberi kapcsolat életképes, boldogító és áldásos, melyet a szeretet aranyzárlai kapcsolnak össze. Csak abból fakad öröm, mosoly, boldogság, amit a szeretet érzése táplál. Csak ott van békesség, megértés, megbocsátás ember és ember között, ahol a szeretet az élet legfőbb törvénye. Csak ott testvér ember az emberrel, ahol a szeretet uralkodik. Mert a szeretet erő, hatalom, mely egyedül képes összefogni az emberiséget, megtartani, biztosítani a boldogabb jövődőt. Minden embernek Istentől kapott elsőrendű kötelessége, hogy a mellette levőben ne csak embert, ne is csupán csak felebarátot, hanem testvért lásson és érezzen, aki egyenlő vele, akinél ő nem nagyobb, és nem kisebb, mert amint Pál apostol tanítja, Isten egy vérből teremtette az emberiséget, akinek ő egyformán szerető, gondviselő Atyja. Nincs talán az emberiség egész szókészletében szebb szó a testvériség fogalmánál.

Ami csak szép, nemes, igaz, jó érzés és gondolat létezik ezen a földön, az mind megtalálható eben az egy szóban „testvér“. Amikor ezt valaki felé kimondjuk, kifejezzük vele azt, hogy egy test és egy vér vagyunk vele, egyformák, egyenlők, mert mindannyian emberek, Isten teremtményeiként élünk a földön.

Ezeknek ismeretében felfokozódik az arany szabály mondanivalója, értelme meggondolkoztatóbbá válik. Mert ha az ember emberrel testvér, ha nincs különbség köztünk teremtettségi mivoltunkban, akkor az egymás iránti tisztelet, felelősség, jóindulat és szeretet követelményeinek kötelességei is felfokozódnak. A kérdés így tevődik fel: mit várok el embertársaimtól, aki testvér velem?

Csakis azt, hogy velem való testvériségét igazolja. Joggal várom el tőle, hogy tisztelje bennem az embert, tartsa tiszteletben emberi méltóságomat, legyen megértő, legyen hozzám jóindulattal, legyen

a támaszon, nehézségeim között, legyen előzékeny, gyöngéd, becsületes, igazságos és szeressen, a szó igaz értelmében testvér velem. Meggyőződés, hogy ezt minden ember joggal várja el a másiktól. Annak azonban, hogy ezt az egyik ember a másiktól megkapja, igen komoly feltétele van. Az első lépést nekem kell megtennem. Először én kell, hogy tiszteljem, becsüljem embertársamat, nekem kell először megbocsátanom, nekem kell jót tennem, segítenem rajta, támogassam, biztassam, nehézségeiben részt vállalnom, vigasztalnom, nekem kell először szeretnem őt, hogy mindez áldásként visszahulljon rám. Abban a meglatásban van Jézus tanításának a nagyszerűsége, kiemelkedő értéke, hogy semmit sem várhatunk embertársainktól addig, amíg mi nem teszünk valamit értük. De nem is lehet másképp. A napnál is világosabb: ha azt akarom, hogy embertársammal békességben éljek, ha elvárom tőle, hogy testvéri arcát mutassa nekem, akkor nem rázhatom fenyegető öklömet feléje, de sokkal inkább meleg baráti jobbot kell nyújtanom.

— Akarod-e, hogy az emberek megértőek legyenek irántad? Erről tégy bizonyosságot életed minden órájában, valahányszor sértés vagy bánatódás ér. Lásd be, te is sokszor megbántottál mást, s jól esett, ha bosszú helyett simogatást kaptál cserébe.

— Akarod-e, hogy tiszteljenek az emberek? Először te tiszteld embertársaidat.

— Akarod-e, hogy jót tegyenek veled? Először te tégy jót azokkal.

— Akarod-e, hogy igazságosak legyenek irántad? Először te járj el velük igazságosan.

— Akarod-e, hogy támogassanak, segítsenek, bátorítsanak, osztozzanak nehézségeidben? Te is így cselekedj velük, valahányszor szükségük van rád. Ha azt akarod, hogy szeressenek, becsüljenek az emberek, akkor először neked kell mindezekről bizonyosságot tenned. Ne feledd el: „jó-tett helyébe jót várj“.

Egy alkalommal megkérdezték Lincoln Ábrahámától, hogy miért nem vállalt közösséget egyetlen keresztény felekezettel sem. Lincoln erre így válaszolt: „Bánt a különböző hitvallások milyensége és az ebből fakadó bujtogatások. De ha majd lesz egy egyház, amely híveitől csak szeretetet vár, s oltárára csak a szeretet nagy parancsolatát tűzi, akkor én abban a pillanatban teljes szívvel, teljes lélekkel, minden erőmmel és igyekezetemmel tagja leszek annak az egyháznak.“ Jézus is ezt kéri tőlünk, hogy annak a lelki közösségnek legyünk a tagjai, amelynek törvénye: a szeretet, elve pedig a testvériség. Úgy éljünk hát, hogy általunk is erősödjék az emberek testvérisége s megvalósuljon a szeretet közössége. Istenországa. Ámen.

BIBLIAI FOGALMAK

ALÁZATOSSÁG

Mik 6,8 Ember, megmondta neked, hogy mi a jó, és hogy mit kíván tőled az Úr! Azt, hogy élj törvény szerint, törekedj szeretetre, és légy alázatos Istennel szemben.